

СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

доц. Лук'яничін В.А.,

викладач КІ СумДУ Циганенко О.В.

Сумський державний університет (Україна)

Найбільшу вираженість екологічних проблем мають міста з найбільшою концентрацією людей - в поселеннях різного рангу, і особливо на територіях з промислово урбанізованим типом природокористування. На сьогодні це питання досить актуальне - урбанізація перетворилася на глобальне явище, пов'язане з проблемами народонаселення, бідності, екологічної безпеки і так далі.

В Україні на сьогодні налічується 459 міст. З них 3 міста –це найзначніші (крупніші) міста з чисельністю населення більше 1 млн.чол. (Київ, Харків, Одеса); 5 значних (крупних) міст з чисельністю населення 500-1000 тис. чол.(Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Львів, Кривий Ріг); 17 великих міст з чисельністю населення 250-500 тис. чол. (Миколаїв, Маріуполь, Луганськ, Вінниця, Макіївка, Севастополь, Сімферополь, Херсон, Полтава, Чернігів, Черкаси, Житомир, Суми, Хмельницький, Горлівка, Чернівці, Рівне).

Природні умови сприяють компактному заселенню території. Кількість населення (на 1 січня 2012 року) - 45,6 мільйона чоловік.

Міське населення – 31,4 млн. чол., що становить 68,6%. За цим показником Україна подібна до таких європейських країн, як Італія, Польща, Болгарія, Білорусь.

Місто - це середовище з високою концентрацією антропогенних чинників. Екологічні і економічні проблеми тісно взаємозв'язані, вони супроводжують процес природокористування і від того, наскільки раціонально використаний цей зв'язок, опосередкований громадськими спрямуваннями, залежить можливість їх розв'язання.

У цих умовах важливу роль відіграє вибір моделі ефективного соціо-еколого-економічного стратегічного планування розвитку міст.

В сучасному суспільстві багато уваги приділяється до стратегічного планування розвитку міст. Актуальність впровадження системи стратегічного планування міст пов'язано з тим, що воно є визнаним у світовій практиці методом в системі управління, який дає можливість створювати умови і використовувати потенціал місцевої територіальної громади, консолідувати зусилля влади і населення для перспективного розвитку міста. Стратегічне планування дозволяє приймати обґрунтовані рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку території.

На сьогоднішній день відсутня статистична інформація у регіональних та центральних органах влади (Міністерства регіонального розвитку і ЖКГ; Міністерства економічного розвитку та торгівлі) стосовно кількості і якості розроблених стратегічних планів міст. Такий обмежений обсяг інформації за стратегічним плануванням значно звужує можливість науковцям, громадськості та мешканцям міста взяти участь в процесі стратегічного планування.

Після проведення дистанційного дослідження змісту офіційних сайтів органів місцевого самоврядування найбільших міст України можна сказати, що стратегічні плани розробляються переважно у великих населених пунктах, обласних центрах або ж містах обласного підпорядкування. Що стосується малих міст районного значення, то лише одиниці створили свої стратегічні плани, розробили стратегії.

Так у Сумській області такі міста як Суми, Шостка, Конотоп мають стратегічні плани розвитку, Охтирка, Глухів, Ромни мають лише програми соціально-економічного розвитку.

На рівні базових адміністративно-територіальних одиниць не існує єдиної методики формування стратегічного плану. Однак, у межах проектів зарубіжних організацій, зокрема «Економічний розвиток міст» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (United States Agency for International Development – USAID), «Залучення громади до розробки стратегічного плану сталого розвитку» в межах Програми малих екологічних проектів за підтримки Британського фонду «Довкілля для Європи» тощо, нині напрацьовано стратегічні плани розвитку міст. Проекти стратегічних планів, розроблені за методичної підтримки консультантів – радників USAID, є чітко структурованими, включають визначення засобів їх реалізації та мають певні переваги. Проте їм притаманні такі недоліки: 1) дана методика не враховує визначення місії, хоча вона є важливим елементом стратегічного планування; 2) поодинокими є випадки врахування екологічної складової розвитку в процесі формування стратегічного плану.

Ми вважаємо, що стратегічне планування соціально-економічного розвитку міст необхідно розширити і включити екологічну складову.

Таким чином, соціо-еколого-економічне стратегічне планування розвитку міських територій полягає в розробці і прийнятті стратегічних рішень, які передбачають виокремлення таких цілей і стратегій, реалізація яких забезпечує ефективне функціонування в довгостроковій перспективі, швидку адаптацію до умов якості міського середовища. Стратегічному плануванню властиві такі характерні риси:

- адаптивний характер, тобто здатність передбачати зміни зовнішнього і внутрішнього середовища соціо-еколого-економічної системи міста і з урахуванням цих змін організувати процес її ефективного функціонування;

- врахування впливу на соціо-еколого-економічну систему міста численних зовнішніх чинників, що впливають як позитивно, так і негативно.